

Erfaringsbaserte masterprogram ved AHO

Evaluering 2010

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
The Oslo School of Architecture and Design

Erfaringsbaserte masterprogrammer ved AHO – en evaluering

0. Anbefalinger	3
1. Innledning.....	5
2. Etterutdanning ved AHO: hvorfor og hvordan	6
3. Faglig profil, fokus og ambisjoner.....	7
4. Studieinnhold og – organisering	9
5. Målgruppe/marked: Hvem er studentene og hvordan finansierer de studiene?	11
6. Informasjon, forutsigbarhet og fleksibilitet	12
7. Gjennomføring og kritisk masse	14
8. Problemer knyttet til masteroppgaven.....	14
9. Ressursbruk, "bærekraft" og ulike kursmodul-modeller	15

Arbeidsgruppe:

Kjersti Bergheim (red.)
Hilde Haslum
Kolbjørn Nybø
Dag Tvilde
Zheng Ørvim Yuan

Gjennomføring Quest Back:

Erling Rognes Solbu

0. Anbefalinger

Etter- og videreutdanning er en del av AHOs samfunnsoppdrag, de faglige erfaringene fra de 14 årene AHO har hatt erfaringsbaserte masterprogram er overveiende positive, de negative erfaringene (både fra studentene og AHO) er i all hovedsak knyttet til hvordan videreutdanningen er organisert. På bakgrunn av dette har ikke denne evalueringen stilt spørsmålet om *hvorvidt* AHO bør drive erfaringsbasert masterutdanning, men i stedet fokusert på *hvordan*.

Tross forskjeller i faglig profil er likhetene i erfaringer større enn forskjellene mellom MiU og MiAV. Begge studieretningene retter seg mot et mangfold av praktikere som ønsker å øke sin teoretiske og praktiske innsikt i forhold til aktuelle problemstillinger innenfor sin praksishverdag, og som dessuten ønsker teoretisk fordypning og oversikt over internasjonal fagdiskurs. Erfaringer fra forsøk med å ta opp studenter uten nordisk språkkunnskap og gjennomføre all undervisning på engelsk gjør at dette ikke anbefales i framtiden. Kursmoduler som fokuserer på internasjonale eksempler, internasjonal teori mv. kan gjerne kjøres på engelsk og åpnes for deltakere uten nordisk språkkunnskap og praksiserfaring. Innenfor begge studieretninger ses mangfoldet i masterstudentenes formelle og praksisbaserte kompetanse som en viktig ressurs i seminar diskusjoner og undervisningsopplegg for øvrig, samtidig som man ser et behov for å kunne favne bredt nok til å rekruttere et tilstrekkelig antall studenter for å kunne gi et godt undervisningstilbud.

De overveiende positive erfaringene med å samkjøre kursmoduler fra begge studieretninger, både fordi det gir ressursgrunnlag til å hente inn flere internasjonale forelesere, men også fordi det gir et mangfold i studentmasse som gir vesentlig mer dynamiske diskusjoner, innebærer at det å se etter "hva som kan samkjøres" og "hvor behovet er for spesialisering" har utviklet seg til en sentral problemstilling. Før utlysning av opptak i august 2010, og igangsetting av nye erfaringsbaserte masterstudier januar 2011 gjøres det derfor en gjennomgang og tilpasning av begge studieplaner der følgende legges til grunn: Det faglige hovedinnholdet i begge studieplaner beholdes, men det skilles tydeligere mellom ulike typer undervisningsmoduler. Halvparten av undervisningsmodulene blir fellesmoduler, mens halvparten av undervisningsmodulene blir smalere, mer spesialiserte moduler for hver av studieretningene. I praksis innebærer dette at det i hvert av de fire undervisningssemestrene legges opp en fellesmodul og en studieretningsspesifikk undervisningsmodul. Fellesmodulene annonseres bredt som en åpen kursserie der også deltakere som ikke følger masterprogrammet kan ta enkeltmoduler eller hele serien. Dette på bakgrunn av gode erfaringer, både faglig, ressursmessig og rekrutteringsmessig, fra samordning av enkeltmoduler mellom de to studieretningene i samarbeid med NAL, og det tidligere NAL-samarbeidet om kursserien Urbanisme 2000,..., 2006 osv.

Det har vært vanskelig å få full oversikt over økonomien i de erfaringsbaserte masterprosjektene da arbeidsinnsatsen til AHOs egne ansatte i vekslende grad er synliggjort i regnskapene (måten dette er regnet inn varierer både fra år til år og mellom de to ulike studieretningene), arbeidsgruppens vurderinger av økonomi er basert på tidligere budsjetter og regnskap supplert med overslag gjort av de av arbeidsgruppens medlemmer som har vært fagkoordinatorer. Det må legges til grunn at mellom 30 og 40 % av studentmassen faller fra underveis og det må budsjetteres deretter og IKKE settes i gang kull med grupper som er for nær ved å være under kritisk masse allerede fra starten av.

Større grad av samkjøring mellom undervisningen på de to studieretningene (som foreslått ovenfor), vil gi vesentlig bedre økonomi enn tidligere, likevel anbefales det ikke å sette i gang nye kull med mindre enn 18 studenter på noen av studieretningene. Som redegjort for i rapporten gir for små kull stor sårbarhet med både økonomiske og faglig-pedagogiske problemer.

Deltidsstudier med et titalls ulike kursmoduler og masteroppgave over til sammen minimum 3 år, (men som oftest mer pga. diverse permisjoner og forsinkelser), er administrativt krevende på en annen måte enn de ordinære heltidsstudiene ved AHO. Dette har ikke vært innreflektert i den måten den erfaringsbaserte masterutdanningen har vært administrert på. Mesteparten av studentenes utilfredshet med informasjon, forutsigbarhet og fleksibilitet som kommer til uttrykk i QuestBack-undersøkelsen, kan knyttes til dette. De faglige koordinatorene på begge

studieretninger opplever å bruke uforholdsmessig mye tid og krefter på å finne spesielløsninger for studenter som av en eller annen grunn har mistet en eller flere moduler, samt å koordinere informasjon til og fra studenter, studieadministrasjon, sensorer, forelesere og økonomi (semesteravgift + lønn og reiseutgifter til forelesere og sensorer). Dette er mest utpreget på Master i Urbanisme der det har vært 7 ulike koordinatorene over 14 år, og har ikke i samme grad vært et problem på Master i arkitekturvern hvor det kun har vært en koordinator og to kull. Denne typen administrative utfordringer har til nå vært et hinder for å arrangere større åpne kursmoduler for et større publikum, (som foreslått ovenfor), noe som ville gitt vesentlig bedre økonomi i AHOs videreutdanningsprosjekter.

For å løse dette og samtidig gi mulighet for sterkere grad av samordning mellom de ulike studieretningene, samt mulighet for i større grad enn i dag å overlate det faglige ansvaret for gjennomføring av enkeltmoduler til andre faglige ansatte ved AHO enn de faste faglige koordinatorene, anbefales det at de erfaringsbaserte masterprogrammene får én fast felles faglig-administrativ koordinator.

Semesterplaner for alle 4 undervisningssemestrene for begge studieretninger må fastlegges før oppstart. Studieplanen må være en formell studieplan med kursbeskrivelse, læringsmål og kriterier for bedømming av alle moduler.

1. Innledning

AHO har siden midt på nittitallet utviklet flere videreutdanningstilbud på masternivå beregnet for voksne yrkesutøvere, først innen fagfeltet urbanisme (1996), deretter i digital design og interaksjonsdesign (2002) og senest: innen arkitekturvern (2005). Denne evalueringen søker å systematisere erfaringene som er gjort. Hovedfokus er på programmet i urbanisme som har eksistert lengst og hatt flest studenter, men erfaringer fra det relativt nye studiet i arkitekturvern er også lagt til grunn. Master i urbanismes (heretter: MiU) sju kull, med i hovedsak norske deltakere, samt ett palestinsk kull og Master i arkitekturverns (heretter: MiAV) to kull, gir til sammen et bredt erfaringsgrunnlag.

Fra opptaket av ti arkitekter, en landskapsarkitekt og en sivilingeniør til den første "mesterklassen" i urbanisme i 1996 og til i dag, har rundt hundre studenter deltatt på MiU og litt over tjue på studiet i arkitekturvern. De fleste av disse godt voksne og med flere års yrkeserfaring innen planlegging, byutvikling og kulturminnevern for så vel stat og kommune som for privat sektor.

Studieprogrammet i urbanisme ble utviklet for å møte behovet for videreutdanning blant arkitekter på den ene siden og behovet for formell kompetanse i urbanisme på den andre. Det er blitt utvidet og endret i løpet av de 14 årene som er gått, ut fra ideer om hva et erfaringsbasert masterstudium ved AHO bør være og hvordan det best kan organiseres. Dette har skjedd parallelt med viktige reformer i utdanningssektoren. Feltet etter- og videreutdanning har blitt formalisert, og ikke minst er kvalitetsreformen innført. Det som startet som videreutdanning i urbanisme i 1996 er i dag et studieprogram som fører fram til Master i urbanisme, en *erfaringsbasert* mastergrad.

Også de andre videreutdanningsprogrammene ved AHO er erfaringsbaserte, det vil si at for å kvalifisere til opptak må søkerne dokumentere yrkeskompetanse innenfor fagfeltet (minimum 2 år), i tillegg til høyere utdanning (minimum 3 år, tilsvarende Bachelorgrad). Programmene er blitt lagt opp som deltidsstudier slik at de skal være mulige å gjennomføre ved siden av jobb og de finansieres ved at studentene betaler kursavgift.

Opptak til studiet i urbanisme har vært gjennomført omtrent annet hvert år og studenter fra det sjuende kullet er nå i gang med sine masteroppgaver. Status etter de seks første kullene, er imidlertid at bare 25 av 88 studenter har gjennomført hele studiet til og med masteroppgaven. Fra 2002 til 2005 deltok rundt 25 studenter på programmene i digital design og interaksjonsdesign. 4 har fullført Master i digital design og 1 Master i Interaksjonsdesign. På arkitekturvernstudiet er det gjennomført undervisning for to kull, og 4 av totalt 23 studenter har fullført per i dag (se tabell 1, appendix).

Denne evalueringen diskuterer måloppnåelse knyttet til AHOs målsetninger for sin erfaringsbaserte masterutdanning. Den identifiserer faktorer som kan bidra til å øke måloppnåelsen og måter å organisere undervisningen på som kan gi bedre synergi og dermed både bedre kvalitet og mer rasjonell ressursbruk.

Evalueringen baserer seg på gjennomgang av studieplaner, undervisningsplaner, søknader med motivasjonsbrev, opptaksbrev, budsjettdokumenter og andre dokumenter i tilknytning til studiet. Den baserer seg på studentdata og eksamensstatistikker, samtaler og diskusjoner mellom tidligere og nåværende fagkoordinatorer av studiet. Det er også gjennomført en Quest-Back spørreundersøkelse blant alle studentene som har vært tatt opp på programmet som særlig fokuserer på forventninger, utbytte og erfaringer av hvor det ev. buttet. Undersøkelsen fikk 56 % oppslutning og regnes som gyldig nok i denne sammenheng.

Evalueringsgruppen har bestått av nåværende faglig koordinatorer for MiU og MiAV, tidligere og nåværende studieadministrative koordinatorer for videreutdanningsmaster og en tidligere MiU-student som også tidligere har vært faglig koordinator for MiU.

2. Etterutdanning ved AHO: hvorfor og hvordan

Siden tidlig på 90-tallet ble det jobbet for å organisere etterutdanningstilbud ved AHO, både ved internt initiativ og ved at det kom ønsker om det utenfra. Ideene om "livslang læring" hadde fått feste i norsk utdanningspolitikk i løpet av 80-tallet, herunder også tanken om at institusjoner som allerede drev grunnutdanning skulle tilby etter- og videreutdanning for voksne. I AHOs budsjett for 1992 ble det satt av midler til en ny administrativ stilling som etterutdanningssekretær. Denne skulle utrede behovet for etterutdanning og mulighetene for samarbeid med andre institusjoner om kurs og innhold.

Miljøverndepartementet signaliserte i 1992 at en fra deres side så et behov for å tilby arkitekter etterutdannelse i planlegging, da slik kompetanse var etterspurt i kommunal sektor og vanskelig å oppdrive. Innen fagfeltet urbanisme (byplanlegging, byforming og byutvikling) eksisterte det ingen grunnutdanning ved noen norsk institusjon. De fleste som jobbet som byplanleggere hadde kommet inn i fagfeltet ad praktisk vei, gjennom arbeidsoppgaver. Mange hadde bakgrunn som arkitekter, en del var ingeniører og landskapsarkitekter. I 1995 hadde AHO med sin kompetanse innen planlegging av fysiske omgivelser utviklet et kurs i stedsforming for kommunene i Akershus og et kurs for plan- og byggesaksbehandlere i Oslo kommune. Samme år ba KUF om en oversikt over etter- og videreutdanningstilbudet for voksne, da i forbindelse med kompetanseheving og verdiskaping i *privat* sektor.

Det hører med til denne historien at AHO fikk i oppdrag å utvikle et masterprogram for palestinske arkitekter som jobbet på prosjektet Fysisk planlegging og institusjonsbygging, et samarbeid mellom palestinske og norske myndigheter, finansiert av NORAD og med et norsk konsulentteam "ute i felten". Programmet hadde som mål å styrke arkitektenes urbanismekompetanse, både akademisk og praktisk.

"Urbanisme" ble i studieprogrammet definert bredest mulig, som "design, organisering, planlegging og endring av urban form". Programmet omfattet emnene grunnleggende planleggingsprosedyrer, regional analyse, planevaluering, urbanismens historie, urban designteori, byplanlegging, miljøplanlegging, kulturarv og kulturminnevern, byplanlovgivning og byplanteori. Tema for masteroppgavene ble valgt slik at de skulle komme prosjektet til nytte. Studiestart var høsten 1996, deler av undervisningen foregikk på AHO, mens andre deler ble gjennomført på Vestbredden.

AHO fikk rett til å tildele tittelen Master of Arts i brev fra KUF av 07. 08.1996. Master of Arts ble tildelt for første gang ved AHO våren 1998 til de ti palestinske arkitektene som hadde gjennomført det nye studieprogrammet i urbanisme.

Et tematisk svært lignende deltidsstudium for norske arkitekter og andre med bakgrunn innen fysisk planlegging startet ved AHO samme år. 12 studenter ble tatt opp til "Videreutdanning i urbanisme – tilsvarende Master of Arts in Urbanism"¹ høsten 1996. I opptaksbrevet ble det fastslått at studiet var å anse som et pilotprosjekt og at AHO ønsket å utvikle studieprogrammet i samarbeid med de som ble tatt opp til studiet. Kullet, "Mesterklasse 1997", skulle ikke være for stort: den enkelte student skulle få individuell oppfølging ut fra sine behov.

I starten omtalte AHO sine videreutdanningstilbud i urbanisme som "en systematisk videreutdanning" (jf. studieplaner fra 1996 og 1997). En antydning at studieprogrammet utviklet for de palestinske arkitektene og kursprogrammet rettet mot norske arkitekter og planleggere, på sikt kunne smelte sammen til ett videreutdanningstilbud.

Studieprogrammet var bygget over samme lest som for de palestinske arkitektene, med samme brede definisjon av fagfeltet, men organisert på en noe annen måte. Tre større kurs omhandlet temaene byutvikling, byforvaltning og byidealer (byforming). Disse kursene ble arrangert i samarbeid med NAL/Arkitekturakademiet og var åpne for NAL-medlemmer og også for andre grupper av fagfolk. Akademiet sto for praktisk tilrettelegging og gjennomføring. I tillegg ble det arrangert en serie på 10 seminarer ved AHO bare for Mesterklassen som tok opp aktuelle temaer

¹ Opptaksbrev av 11.09.96

innen urbanisme. Studentene i Mesterklassen skulle dessuten skrive en større prosjektoppgave ("thesis").

Høsten 1997 ble det tatt opp 14 studenter til en ny Mesterklasse, med studiestart i vårsemesteret 1998.

Videreutdanningen for Mesterkull 1997 og 1998 tilsvarte ett års fulltidsstudium (20 vekttall/60 studiepoeng), men AHO kunne ikke uten videre tilby Master of Arts ved fullført studium. I studieplanene ble det tatt forbehold "på grunn av uklarheter i forbindelse med harmonisering av de internasjonale akademiske gradssystemene"². Problemet med den "Master of Arts" KUF hadde gitt sin tilslutning til, var at den inneholdt visse forutsetninger: "Studiet skal ha et internasjonalt siktemål og primært være rettet mot utenlandske studenter. Undervisningen skal være på engelsk eller delvis lagt til utlandet."

Våren 2000 ble studieprogrammet utvidet med mer undervisning slik at det tilsvarte 1 ½ års heltidsstudium. Det het nå at masterutdanningen rettet seg mot et internasjonalt arbeidsmarked og hadde en internasjonal profil, skulle foregå dels på norsk og dels på engelsk³.

I 2000 kom Mjøs-utvalgets innstilling om høyere utdanning, kvalitetsreformen var på trappene og så i oktober 2002 kom endelig forskriften om norske mastergrader⁴. AHO kan ifølge denne (§ 6) tildele tre typer mastergrader, med normert studietid på hhv. 5, 5 år og 1 ½ - 2 år, samt Master of Arts med normert studietid på 1 år.

Først med kvalitetsreformen og innføringen av norske mastergrader, passet AHOs videreutdanningsprogram helt inn. Det ble nedfelt i en erfaringsbasert mastergrad. Høsten 2003 fikk de første studentene som hadde levert masteroppgaver i urbanisme sine diplomer, seks fra de to første studiekullene med tittelen Master of Arts in Urbanism (normert studietid 1 år), mens to fra det tredje kullet (2000) fikk tittelen Master i urbanisme (normert studietid 1 ½ år).

3. Faglig profil, fokus og ambisjoner

Studiet i urbanisme hadde fra starten av⁵ en tredelt målsetning:

1. gi formell akademisk kompetanse i urbanisme, teori og metode,
2. vektlegge aktuelle problemstillinger i planlegging, og
3. ha nærhet til planleggeres praksis.

Studiet skulle videre ha

- a) en flerfaglig innfallsvinkel,
- b) holde høy faglig standard og
- c) ha en sterk internasjonal orientering.

Målsetningene, slik de kommer til uttrykk i studieplanene, er nokså generelle og på et overordnet nivå: de handler om samfunnsoppdrag, betydningen av studiet i forhold til et fagmiljø/fagfelt og om faglig profil. Det dreier seg ikke om operasjonelle læringsmål i normal studieplanbetydning. Dette kan ha sammenheng med at en ikke alltid har vært like bevisst på hva slags dokument en studieplan skal være. De generelle målformuleringene var helt borte i studieplanene fra 2002 til og med 2005, men dukket opp igjen i 2008-planen. I det følgende drøftes de mer generelle målsetningene, blant annet i forhold til hva studentene har sagt om motivasjon og forventninger i sine søknads-/motivasjonsbrev og om sitt utbytte av studiet i Quest Back-undersøkelsen. Kvaliteten

² Brosjyre: Videreutdanning i urbanisme, AHO, 1996 og 1997

³ Studieplan 2000

⁴ Jf. Kongelig resolusjon av 11.10.2002, mott. i brev fra KUF av 21.10.02

⁵ Studieplaner 1996, 1997

på studiet og i hvilken grad det holder en høy faglig standard, er ikke gjenstand for evaluering her; det krever en helt annen tilnærming enn en intern arbeidsgruppe.

Målsetningen om å gi formell akademisk kompetanse i urbanisme kan forstås i sammenheng med det faktum at så mange som jobber med byplanlegging og byutvikling i Norge har opparbeidet seg sin spisskompetanse først og fremst gjennom arbeidserfaring. En stor andel av de som har begynt på studiet har jobbet med byplanlegging og byutvikling en stund, noen lenge. Denne gruppa har ønsket teoretisk påfyll, de har ønsket oppdatert kunnskap og verktøy for å forstå og håndtere komplekse problemstillinger knyttet til vern og utvikling der mange ulike aktører og ststeder er involvert. Flere har uttrykt behov for å løfte blikket fra arbeidshverdagen og reflektere over prosesser og aktørroller. Langt de fleste jobber allerede tverrfaglig, og har sett fram til å møte folk med annen fagbakgrunn i studiet.

Noen er blitt anbefalt studiet av arbeidsgiver for å øke bedriftens kompetanse i planlegging og byutvikling. Andre har oppgitt omorganisering og endrede arbeidsoppgaver som direkte foranledning til at de har søkt. Byplanlegging og byutvikling er blitt satsningsområder, kommuner opplever rask vekst, større byutviklingsprosjekter genererer nye utfordringer. Det har vært et behov for teoretisk og metodisk kunnskap som studiet har vært med å fylle og QuestBack-undersøkelsen viser at formalisering av kunnskap var en viktig motivasjonsfaktor for de som begynte på studiet (bare 5 % oppga at det *ikke* hadde betydning). De aller fleste opplever også at studiet har høy relevans i forhold til deres arbeidshverdag og at de får brukt sin kompetanse i studiet. 85 % synes studiet tar opp aktuelle problemstillinger og diskusjoner innen fagfeltet.

Den *tverrfaglige ambisjonen* ved studiet kommer til uttrykk på to måter. For det første hentes teoretiske innfallsvinkler og forståelsesrammer fra flere fag, samfunnsfag og humaniora i tillegg til arkitektur. For det andre har de som jobber med fysisk planlegging som nevnt ulik fagbakgrunn og studiet har helt siden starten skullet fungere som en arena hvor disse møtes: arkitekter, ingeniører, landskapsarkitekter, samfunnsgeografer m.fl.

Når det gjelder studiets *internasjonale ambisjon*, peker studieplanene på den ene siden til det faglige innholdet og på den andre siden sier de noe om hvem studiet er for. En ønsker å se videre ut over lokale forhold og diskutere byutvikling andre steder på kloden, studere globale prosesser og sammenhenger, så vel økonomiske, teknologiske som samfunnsmessige. Dessuten vil en følge med på teoriutviklingen innen urbanismefaget andre steder.

Med hensyn til hvem studiet er for, har det svingt mer mellom noen ytterpunkter. I studieplanen for kull 2000 står det at studiet er "rettet mot både norske og utenlandske studenter, foregår dels på norsk og dels på engelsk og er rettet mot et internasjonalt arbeidsmarked". I de to påfølgende studieplanene sies det ikke noe om dette overhodet, mens en i studieplanen for 2005 vil styrke den internasjonale profilen ved studietur til utlandet og samarbeid med en institusjon i Danmark. I den hittil siste studieplanen (for kull 2008) fastslås at "det meste av undervisningen forgår på norsk", og dermed har en beveget seg et stykke fra siktemålet om å tilby et internasjonalt studium rettet mot et internasjonalt arbeidsmarked. Hvis en ser nærmere på hvem som er blitt tatt opp til programmet i perioden 1996-2008, finner en at i den grad man har tatt opp "internasjonale" studenter, har det med noen få unntak vært folk med tilknytning til Norge i form av at de allerede bor og/eller jobber i Norge, eller har norsk bakgrunn.

Den internasjonale ambisjonen uttrykker således to ulike ting som i praksis ikke viste seg like lett å kombinere. Bruk av internasjonale referanser og forelesere og samarbeid med utenlandske institusjoner har fungert bra på den måten at det løfter blikket ut over den norske praksishverdagen og gir en større kontekst for diskusjon og forståelse av norske eksempler. Mht. rent teoretiske problemstillinger (byteori og historie, verneteori og historie, arkitekturteori og historie) er det nødvendig å tenke internasjonalt. Bruk av internasjonale forelesere og eksempler og samarbeid med utenlandske institusjoner er dessuten en nødvendighet dersom utdanningen skal være internasjonalt orientert og holde et internasjonalt nivå.

En erfaringsbasert praksisrelevant masterutdanning må imidlertid forholde seg til norsk praksishverdag og forutsetter dermed at studentene (om ikke alle foreleserne) har erfaring med og

forutsetninger for å orientere seg i forhold til norsk praksishverdag. Det forutsetter nordiske språkkunnskaper. Den første masterklassen i urbanisme besto av palestinere som skulle kvalifiseres for palestinsk planpraksis. Også de hadde en felles (om ikke norsk) praksisreferanse. (AHOs NOMA samarbeidsprosjekt med NTNU og fem østafrikanske universiteter om det erfaringsbaserte masterstudiet i development studies er et annet vellykket svar på dette, men omfattes ikke av denne evalueringen).

MiU gjorde et forsøk (kull 2004) med å ta opp studenter med arkitekt/planlegger- kompetanse fra hjemlandet som ønsket å kvalifisere seg (formelt) for norsk praksis (en skulle hjem igjen til Afrika) i tillegg til norske studenter. Undervisningen ble gjennomført på engelsk. Erfaringene med dette eksperimentet er nokså blandede: seminardiskusjonene opplevdes å bli mer overflatiske når færre av studentene delte felles praksis-referanseramme. Det ble uforholdsmessig tungt å måtte gjennomføre alle forelesninger og diskusjoner gjennom hele seminarserien på (til dels dårlig) engelsk. På bakgrunn av disse erfaringene er anbefalingen at man i framtiden bør tenke mer enten-eller. Kursmoduler som fokuserer på internasjonale eksempler, internasjonal teori mv. kan gjerne kjøres på engelsk og åpnes for deltakere uten nordisk språkkunnskap og praksiserfaring, men for mye går tapt mht. presisjon i diskusjoner og det å bygge et fagspråk/vokabular for refleksjon om egen praksis om hele masterstudiet skal gjennomføres på engelsk.

Målformuleringer er en viktig del av studieplanen, men de må samtidig konkretiseres nærmere for at de skal bli noe mer enn markedsføringslagord. Studieplanen er et dokument som gir konkrete mål som resultater/utbytte kan måles opp mot, den skal si noe om målsetningene både for studiet som helhet og i alle sine deler, den skal beskrive innhold og studiemål for hvert enkelt emne, og dessuten gi en del essensiell informasjon om formaliteter, eksamensform, studiepoeng osv.

I studieplanen av 2005 framgår det for eksempel av studieplanen at det satses i større grad på "aktiviserende undervisningsformer" uten at det konkretiseres nærmere. Det å gå over til undervisningsopplegg med lavere forelesningstetthet og større grad av aktiv innsats fra studentene, kan for eksempel innebære endring i vurderingsgrunnlag for bedømming av bestått/ikke bestått kursmodul. I QuestBack-undersøkelsen kommer det fram at det hersker en viss usikkerhet rundt kravene til en masteroppgave, hvilket nivå den skal ligge på og hva den skal inneholde. Mer konsis formulering av læringsmål for hele studiet og enkeltmoduler er altså en klar anbefaling.

4. Studieinnhold og – organisering

For MiU har innholdet i studiet ikke endret seg radikalt, selv om organiseringen av det har vært i stadig utvikling. Temaene byutvikling, byplanlegging og byforming/omgivelsesforming har vært sentrale emner i studiet fra starten av og fram til i dag. Den opprinnelige *seminarserien* har blitt omarbeidet på ulike vis til *undervisningsmoduler*, *studioarbeid* og *case-studier*.

I 2000 ble hele studieprogrammet utvidet fra fire til seks semester. I og med denne utvidelsen, fikk studiet både temamessig og pedagogisk en annen struktur som etter hvert er blitt enda mer "rendyrket". Seminarserien ble i første omgang delt i tre store bolker, hvorav den første omfattet Byplanhistorie, den andre: byteori og byformingsteori mens den tredje bolken lignet mest på den opprinnelige seminarserien idet den var sammensatt av en rekke ulike temaer. Bolkene kan både størrelsesmessig og tematisk sidestilles med de opprinnelige videreutdanningskursene som fortsatt er med, slik at en i realiteten fikk fem like store tematiske kursmoduler i urbanisme, samt en sjettede som framstår som mer udefinert under tittelen "temaseminarer". Det ble innført en ny komponent: "*selvvalgt del*" som kunne fylles opp med kurs enten fra AHO eller en annen institusjon.

Studioarbeid ble innført i 2002 og kan ses på som en videreføring av og større fordypning innen det som begynte som "konkret plan-/prosjektdiskusjon" i den opprinnelige seminarserien (1996). Studioarbeid innebærer "arbeid på salen"; prosjektering og prosjektdrøfting av en gitt oppgave.

I studieplanen for 2005 ble det innført et *case-studium* lagt opp som en studietur med feltstudier av et konkret byutviklingsområde.

Noen temaer som har vært med helt fra starten av studiet, enten som del av de tidligere kursbolkene eller seminarserien, har fått større fokus underveis, det gjelder for eksempel bærekraftproblematikk. Prosjektarbeidet/thesisen er blitt utvidet noe i omfang og har dermed fått større "tyngde" enn før i forhold til undervisningsdelen. Det har fått betegnelsen "masteroppgave" i tråd med kvalitetsreformen.

Med 2008-planen ble inndelingen i moduler ganske så symmetrisk, idet *nesten* hele studiet utenom selve masteroppgaven ble delt i like store deler, hver på 6 studiepoeng.

År/kull	Studieenhet/vektall/studiepoeng					MAopp g.	totalt
1997	10 seminarer 6vt (18 sp)				3 kurs à 3 vt: 9 vt (27 sp)	5 vt (15 sp)	20 vt (60 sp)
1998	16 seminarer 6vt (18 sp)				3 kurs à 3 vt: 9 vt (27 sp)	5 vt (15 sp)	20 vt (60 sp)
2000	Seminarer 9 vt (27 sp)			Selvvalgt del, 3 vt (9 sp)	3 kurs à 3 vt: 9 vt (27 sp)	9 vt (27 sp)	30 vt (90 sp)
2002•	10 seminarer, 10 vt (30sp)		1 studio 12 sp	Selvvalgt del 9sp	1 kurs 3vt (9sp)	30 sp	90 sp
2004	6 seminarer à 5 sp		1 studio 12 sp	Selvvalgt del 9 sp	1 kurs 9 sp	30 sp	90 sp
2005	6 seminarer à 5 sp	Case/stu diatur 9sp	4 studioer à 3 sp	Selvvalgt del 9 sp		30 sp	90 sp
2008	8 moduler à 6 sp	Studietur 6 sp	2 studioer à 3 sp			30 sp	90 sp

- Enkeltseminarene er ikke vektet i studieplanen fra 2002, men ført opp med 10 vt til sammen. I forbindelse med utstedelse av diplom til de som har gjennomført hele studiet er hvert enkeltseminar vektet, slik at emne/tema for samtlige 10 framkommer på karakterutskriften. Det er tatt hensyn til at de er av varierende omfang mht. antall dager per seminar.
- Karaktersystemet ble lagt om fra og med Høst 2003, fra vektall til studiepoeng. Dette skal også framkomme på karakterutskriften: en fører vektall t.o.m. V2003 og studiepoeng f.o.m. H2003, samt totalsummen i studiepoeng.

En erfaring en bør ta med seg videre, er og ikke endre på studiestrukturen uten at det virkelig er tungtveiende grunner for det. Små endringer i opplegget fra kull til kull har fått store konsekvenser for studenter som er blitt forsinket og har hatt behov for å ta opp igjen deler de mangler og har ført til unødige administrative forviklinger. En fast struktur skaper forutsigbarhet, og gir studentene både nødvendig rom til å planlegge i forkant og fleksibilitet ved at deler kan tas senere, eller eventuelt i en annen rekkefølge. Både forutsigbarhet og fleksibilitet er avgjørende for voksne deltidsstudenter som skal legge sin tidskabal i forhold til jobb og familie.

5. Målgruppe/marked: Hvem er studentene og hvordan finansierer de studiene?

Systematisering av søknadsdata har gitt en oversikt over hvem som har fulgt masterstudiene. MiU presenteres samlet først, deretter MiAV-studentene.

Det har for det første vært en klar overvekt av arkitekter, fra 1996 (10 av 12) helt fram til siste kull 2008, der bare tre av ti var arkitektutdannet. Alle kull har hatt landskapsarkitekter. Sivilingeniører og bygningsingeniører er andre gjengangere, dessuten et fåtall med annen universitetsutdanning (sosiologi, jus, samfunnsgeografi).

Etter første kull som hadde 50/50 % kjønnsfordeling, har det vært en knapp overvekt av kvinner i alle kull.

Selv om opptakskravet er høyere utdanning på BA- nivå, har det vært en overvekt av studenter med utdanning på MA- nivå, ikke så overraskende siden en krever både utdanning og relevant yrkespraksis. I 96-kullet hadde alle tilsvarende MA-utdanning. 2004 -kullet er det eneste som skiller seg noe ut i motsatt retning, idet 1/3 hadde utdanning på BA-nivå, men fortsatt hadde klart flest (2/3) utdanning på MA-nivå.

Et overveldende flertall jobber med byplanlegging og byutvikling på en eller annen måte, men i ganske ulike roller. De som ikke gjør det, er relativt nyutdannede, ofte arkitekter, som ønsker å jobbe i større skala, med sammenhengen mellom bygning og by.

Indirekte kan en lese ut av deler av datamaterialet at mange har lederjobber. Noen i hvert kull oppgir enten at de har jobber med lederansvar, eller de har stillingstitler hvor det er implisitt. I 98-kullet, som hadde høyest gjennomsnittsalder, og hvor mer enn halvparten (8) hadde mer enn 14 års arbeidserfaring, hadde 6 av disse igjen lederstillinger, dvs. halvparten av kullet. Antall år arbeidserfaring og lederansvar henger ofte sammen, men ikke alltid. Det har vært yngre ledere på kullene, og noen med lang arbeidserfaring tar MiU fordi de ønsker å kvalifisere seg til andre (mer varierte, interessante – og ansvarsfulle?) jobber.

Gjennomsnittsalderen var 40 år for det første kullet, 42 for det neste og har deretter gått noe ned. Lavest gjennomsnittsalder hadde siste kull, 2008, med 36,6 år.

Både i første og siste kull er halvparten ansatt i privat virksomhet og halvparten i offentlig. I de andre kullene har det svingt fram og tilbake mellom de to sektorene. En del har dessuten begynt yrkeslivet i offentlig virksomhet og gått over til privat.

Arkitekturvernstudentene har en mer spredt sammensetning aldersmessig, mellom 35 og 65 år. Det første kullet besto av 8 kvinner og 5 menn, det andre av halvparten kvinner og halvparten menn. 70 % jobber i offentlig, 30 % i privat sektor, samtlig i sistnevnte kategori på arkitektkontor. Med hensyn til arbeidsoppgaver er de involvert i bygningsvern, kulturminnevern, prosjektering, rådgivning, ledelse og prosjektstyring.

Gjennom QuestBack-undersøkelsen har en fått et bilde av hvordan studentene finansierer studiene og innretter seg i forhold til jobb. Nesten 70 % av MiU-studentene har oppgitt at økonomiske støtte fra arbeidsgiver var svært viktig og 10 % at det hadde en viss betydning. (De som oppgir støtte som uvesentlig, er de samme som har betalt kursavgiften selv.)

80 % har oppgitt at de var i full jobb under hele studiet, mens 20 % har oppgitt at de jobbet redusert i *deler* av tiden. Offentlig ansatte har fått gjennomgående mer støtte til studiet fra arbeidsgivere enn privat ansatte. 80 % av de som er ansatt i offentlig virksomhet har fått fri med lønn for å delta på kurssamlinger og 70 % fri med lønn i eksamensperioden mot hhv. 47 % av de privat ansatte (fri med lønn til kurssamlinger) og 23 % (fri med lønn til eksamener).

65 % av de offentlig ansatte har fått dekket hele kursavgiften av arbeidsgiver, mot 38 % av de privat ansatte. En del arbeidsgivere har betalt deler av kursavgiften, dette gjelder for 22 %. En

oppgir at arbeidsgiver (privat sektor) bidro på betingelse av masteroppgaven ble fullført og godkjent og at vedkommende fortsatte i jobben etterpå!

60 % har fått fri til kurssamlingene uten fratrukk i lønn, 43 % har hatt tilsvarende ordning i eksamensperioder, men bare 17 % har fått fri med lønn under arbeidet med masteroppgaven.

Til arbeidet med masteroppgaven ser det ut som om tilrettelegging fra arbeidsgivers side faller bort for de fleste, enten de jobber i offentlig eller privat sektor. Få har fått lønnskompensasjon i skriveperioden, rundt 17 % i begge sektorer. Omtrent dobbelt så mange i privat sektor (47 %) har brukt av plusstid (avspasering) til å skrive på masteroppgaven som de i offentlig sektor (26 %). En oppgir å ha fått bruke noe av arbeidstiden til masteroppgaven, mens 20 % har tatt fri fra jobb uten lønn.

Når det gjelder MiAV, er jobbmonster og støtteordninger fra arbeidsgiver noe annerledes enn for MiU. Langt flere av arkitekturvernstudentene jobbet redusert gjennom deler av studiet, bare 42 % oppgir at de jobbet fullt.

Litt flere enn det som var tilfelle for MiU fikk fri med lønn til kurssamlinger, i underkant av 70 %, mens færre, knappe 8 %, fikk fri med lønn til eksamener.

Som for MiU-studentene, men i enda større grad, faller tilrettelegging fra arbeidsgivere bort i siste fase av studiet. Ingen hadde fri med lønn mens de jobbet med masteroppgaven. 60 % brukte avspasering til arbeid med masteroppgaven, 40 % fri uten lønn.

Halvparten betalte hele kursavgiften selv. 25 % fikk deler av kursavgiften dekket og 25 % hele kursavgiften dekket av arbeidsgiver. Dette er gjennomgående mindre økonomisk støtte enn for Master i urbanisme.

30 % oppgir at økonomisk støtte fra arbeidsgiver ikke hadde betydning, 20 % at det hadde svært liten betydning (til sammen tilsvarer det andelen som betalte kursavgiften selv). For den andre halvparten har arbeidsgivers økonomiske støtte vært over middels viktig.

6. Informasjon, forutsigbarhet og fleksibilitet

Spesielle utfordringer er knyttet til å legge opp et studium som fungerer for folk som er i full jobb og studerer ved siden av. Og for deltidsstudentene selv kan det være utfordrende nok å tilpasse seg et sett av rutiner knyttet til det å være student igjen. AHO som undervisningsinstitusjon er organisert rundt grunnstudiene og fulltidsstudentene, og det har tatt tid å etablere systemer og rutiner som fungerer også for deltidsstudenter som er innom få ganger i løpet av semesteret. Delvis handler det om prioritering av deltidsstudiene i forhold til de andre studiene, både administrativt og på instituttnivå, delvis handler det om å få til en type smidighet og fleksibilitet i forhold til denne studentgruppen.

Studentweb, det nettbaserte systemet der studentene semesterregistrerer, betaler semesteravgift og melder seg til eksamen, er ikke tilpasset godt nok til deltidsstudentene og deltidsstudier, og forsøk på å få dem til å ta i bruk studentweb har derfor ikke vært helt vellykkede. Samtidig er registrering i systemet og betalt semesteravgift via det en bekreftelse på at en er aktiv student og en forutsetning for å delta på undervisning og meldes til eksamener, den avsluttende masteroppgaven inkludert. Personer som kun skal ta en enkelt modul, faller helt utenfor standardkategoriene i systemet, men skal likevel registreres og et eksamensresultat skal kunne gjenfinnes om noen år. Sidesystemer for enkeltmoduldeltakere er av den grunn ikke å anbefale.

Studenter som har blitt forsinket og ønsker å ta opp igjen studiene, får et problem hvis studieprogrammet i mellomtiden er blitt forandret og modulene de måtte mangle for å få bestått undervisningsdelen ikke finnes lenger. Her må det fastlegges noen standardprosedyrer for

gjenopptak. Studenter som har blitt forsinket og skal levere masteroppgave, trenger at et godkjent sensorsteam står klart og de må registreres inn igjen dersom de har vært "ikke aktive" en tid.

Et annet problem har vært å få til ryddig ansvarsfordeling og en god kommunikasjonsflyt internt mellom institutt og studieadministrasjon og mellom studieadministrasjon og hovedadministrasjon. Det er nødvendig med rutiner som fastholdes og kan fungere uavhengig av personer, siden realiteten er mye overlapping/utskifting av personer som har med videreutdanningen å gjøre. Særlig må den som har ansvar for erfaringsbasert master i studieadm. og fagansvarlig(e) koordinator(er) for studiene ha tett kontakt. Den studieadministrative personen må være med under hele prosessen fra studieplanarbeid og annonsering av nytt opptak til studiet. De studieadministrative rutinene finnes, og må i mye større grad bli gjort kjent og bli en del av hverdagen til alle involverte i studiene, fra studentene til de som underviser.

I en periode fra 2004 til 2006 eksisterte en styringsgruppe for masterstudiet i urbanisme som møttes jevnlig for å diskutere organisering og framdriften av studiet, semesteret igjennom. Dette er en ordning som med fordel kunne gjenopptas.

MiU har til sammen hatt 7 ulike fagkoordinatorkonstellasjoner på 14 år/7 kull. Dette gir nødvendigvis noen utfordringer knyttet til kontinuitet, noe som også er reflektert i studentenes tilbakemeldinger i QuestBack.

En skriver som en kommentar til QuestBack-undersøkelsen "Når man er i full jobb er man svært avhengig av at oppsatte planer følges. Når tidspunkt for forelesninger og eksamen endres får dette ofte store konsekvenser, det er ikke alltid mulig å få ryddet plass til å skrive en eksamensoppgave dersom tidspunktet endres kort tid før eksamen." Dette er et synspunkt flere har gitt uttrykk for, både urbanisme – og arkitekturvernstudenter. " Det har vært mye fram og tilbake med datoer for moduler. Datoene må fastsettes MYE tidligere. Velvilje fra arbeidsgiver blir kraftig utfordret når man ikke kan gi tydelig signaler om når "man faktisk er på jobb" er en annen kommentar.

Over 70 % av MiU-studentene er godt fornøyd med den informasjonen som er gitt underveis. Det er likevel verdt å merke seg at nærmere 30 % ikke er spesielt fornøyd. Tilsvarende er tallene for de administrative rutinene. Her er noen individuelle svar fra undersøkelsen som utdyper dette:

- Det har vært mange ulike personer som har hatt ansvar/oppgaver, og informasjonsflyten mellom disse har ikke vært god.
- Savner en person som har både faglig, administrativ og formell oversikt over hele programmet. Det er for mange som bare vet litt, og ingen som kan gi hele svar.
- Vanskelig å få kontakt med administrasjonen, spesielt siden det ikke var mulig for meg å komme innom i åpningstider siden jeg var i full jobb. Måtte ringe mange ganger for å få tilsendt papirer som jeg trengte. F.eks. regninger for kursavgift.
- Sensur på innlevering av eksamensoppgaver gis altfor sent.
- Mye surr med frister for eksamen, utlevering av pensum, manglende sensur, og stadig endringer av oppsatt program.
- Pensum må deles ut MYE tidligere - med muligheter for tilleggslitteratur. Anledning til å lese pensum før forelesninger og møte mer forberedt til forelesninger kan gi bedre faglige diskusjoner og større faglig utbytte.
- Hver modul trenger minst 6 uker fra utlevert pensum til utlevering av eksamensoppgave. Hvis ikke blir det for lite fleksibelt når man jobber ved siden av.
- Det kan være en fordel å gjøre tidligere pensum og oppgaver tilgjengelig for nye studenter.

7. Gjennomføring og kritisk masse

Helt fra første kull i 1996 har det vist seg vanskelig å få mange nok til å gjennomføre hele masterstudiet. Erfaringen fra 7 kull MiU og 2 kull MiAV er at flesteparten av de som ikke fullfører studiet faller fra under arbeid med den avsluttende masteroppgaven. Men også i de 5 undervisningssemestrene før dette har det vært en nokså stabil avskalling av studenter. Dette frafallet gir seg utslag i lav gjennomføringsprosent. Mer alvorlig er det imidlertid at klassene/kullene etter hvert blir for små til at det er økonomi til å gjennomføre det undervisningsopplegget som er lagt til grunn i studieplan og budsjett, og at for små klasser også representerer en pedagogisk utfordring. Fagkoordinatorer på begge studieretninger peker på hvordan for små klasser gir svak gruppedynamikk, og "for lite samlet energi" til å drive fram prestasjoner og diskusjoner. En klar anbefaling er derfor at det MÅ legges til grunn at minst 30 % (men mer sannsynlig 40 %) av studentmassen faller fra underveis og at det derfor må budsjetteres med dette og IKKE settes i gang kull med grupper som er for nær ved å være under kritisk masse allerede fra starten av.

Ut fra avslutningsmeldinger og permisjonssøknader er hovedårsakene til at studenter faller fra masterstudiet underveis at det skjer endringer i privatliv (sykdom, samlivsbrudd, husbygging, nye barn) og/eller jobbsituasjon (ny og mer krevende jobb, starte kontor) som gjør at det blir for krevende å drive deltidsstudier ved siden av. Frafallet i selve masteroppgaveskriveperioden er også høyt og nokså konstant. Dette enten kullene har vært små eller store, og til tross for at det har blitt lagt opp til og innkalt til skriveseminarer for de som er i skrivefasen, på tvers av kulltilhørighet. Eksamenstatistikk fra 2004- og 2005-kullet, som begge var "store" kull og der det ble satt inn ekstrainsats for å få tettere oppfølging gjennom masteroppgaveperioden, viser at med den avskallingen som kommer i løpet av undervisningssemestrene, *vil en ikke kunne oppnå en bedre fullføringsandel enn 65 %*, selv om samtlige av de som har fullført undervisningsdelen skulle klare og også gjennomføre masteroppgaven. For det siste kullet er tendensen enda mer nedslående. Det er et lite kull⁶ og halvparten av de aktive studentene har flere ikke beståtte kurs. I forhold til kullet før dem, ligger de ni aktive fra siste kull derfor allerede nå nokså dårlig an til å få gjennomført hele studiet.

Arkitekturvernkullene, både det fra 2005 og 2008 er små kull. I det første kullet har to sluttet, fire fullført masteroppgaven og de sju gjenværende holder på med sine oppgaver, på "overtid." Langt flere arkitekturvernstudenter er svært fornøyd med den oppfølgingen de har fått i skriveperioden, men likevel blir altså mange forsinket.

Hvis det skal settes inn tiltak som monner i forhold til den totale gjennomstrømmingen, ser det altså ut til at en for det første må ta opp flere studenter for å demme opp for et visst frafall underveis og dessuten sørge for at langt flere gjennomfører den siste tredjedelen av studiet: masteroppgaven.

Her kan det være verdt å diskutere om det skal gjøres noe med masteroppgaven som sådan, og om en skal tilby et opplegg uten masteroppgave. Den gangen en samarbeidet med NAL-Akademiet, og hvert kurs også fungerte som en avsluttet enhet, klarte en å trekke til seg langt flere deltakere til hvert enkelt kurs.

25 % av urbanismestudentene og 33 % av arkitekturvernstudentene ville vært tilfreds med et studieprogram *uten masteroppgave*, viser QuestBack-undersøkelsen. Mange viser også interesse for en løsning der en leverer flere mindre artikler istedenfor en stor masteroppgave (55 % av MiU-studentene og 42 % av MiAV-studentene).

8. Problemer knyttet til masteroppgaven

Av spørreundersøkelsen framgår det at over halvparten av de som har sluttet, gjorde det etter at de hadde begynt på masteroppgaven, mens 17 % har oppgitt at det at de ikke kom i gang med oppgaven var årsaken til at de sluttet.

⁶ Kull 2008 startet med 12 studenter, en sluttet allerede i starten, en er i permisjon, en har fullført hele studiet og ni er fortsatt aktive studenter.

Det ser i utgangspunktet ikke ut til å være noe i veien med motivasjonen til de som går i gang med masteroppgaven. Mange har fulgt oppsatte skriveseminarer, også blant de som senere har sluttet og de som er blitt forsinket. Svarene på hva studentene har savnet under arbeidet med masteroppgaven er rimelig entydige, både fra de som har begynt på oppgaven og sluttet, de som har vært forsinket underveis, de som fortsatt ønsker å levere og faktisk også fra de som *har fullført på normert tid*. Fire hovedpunkter går igjen:

- større fokus på masteroppgaven tidlig i studiet
- hjelp til problemformulering, avgrensning og struktur på oppgaven
- tettere oppfølging, få tildelt en veileder, kontakt med veileder
- forpliktende framdriftsplan med avtaler om innlevering underveis

På spørsmål om hvordan veiledning har fungert for de som har fått det, oppgir halvparten at de er fornøyd med utbyttet av individuell veiledning, mens den andre halvparten ikke er spesielt fornøyd.

Av en liste i spørreundersøkelsen med 18 forslag til tiltak for å øke gjennomføringen, var det tre som fikk markant oppslutning:

- større fokus på masteroppgaven tidligere i studiet
- tettere oppfølging fra AHO i skriveprosessen
- mulighet for å levere flere korte artikler eller essays istedenfor en større avhandling

Konkrete forslag til tiltak studentene har fremmet for å forbedre opplegget rundt masteroppgaven er:

- å sette av en workshop eller et studio der tema er masteroppgaven
- at en i forbindelse med undervisningsbolkene kan jobbe en dag med masteroppgaven på AHO og få veiledning
- mulighet til å presentere og/eller publisere den ferdige oppgaven, for eksempel i en artikkelsamling

9. Ressursbruk, "bærekraft" og ulike kursmodul-modeller

For de første kullene av MiU var studiet organisert rundt noen større kursmoduler som ble arrangert i samarbeid med NAL, som kunne tas som separate, studiepoenggivende etterutdanningsmoduler i tillegg til en mer "mesterklasseeksklusiv" seminarserie som ga rom for fordypning og mer "intime" seminar diskusjoner basert på mer eller mindre velforberedte bidrag fra masterklassestudentene. Den vesentlig større deltakermassen i kursserien i samarbeid med NAL ga økonomisk grunnlag for stor forelesningstetthet, et bredt spekter av internasjonale forelesere, opptrykking av gjennomarbeidede kompendier og gjennomføring av eksamen for et stort antall deltakere. De mer intime seminarne for masterklassenes deltakere ga rom for å diskutere problemstillinger som kanskje kunne blitt for smale og sære for en større forsamling, dessuten tvang det fram/ga rom for undervisningsformer med mer aktiv innsats fra studentene – og mer individuell oppfølging. Kontinuiteten knyttet til den mer intime seminarserien bidro til å konstituere et "skoleklassesmiljø" som opplevdes som pedagogisk verdifullt for både lærere og studenter. Dette er en kvalitet ved seminarmodulene som er blitt betraktelig videreutviklet i senere studieopplegg. MiAV baserer seg i dag i enda større grad enn MiU på undervisningsopplegg der studentenes individuelle fordypning og presentasjon og kritikk av resultatet av dette utgjør en vesentlig del av modulene.

Da samarbeidet med NAL opphørte rådet det en oppfatning ved AHO av at AHO bidro uforholdsmessig mye til gjennomføring av de store kursmodulene (faglig planlegging, programmering av eksterne forelesere, seminarledelse, kompendium, eksamensoppgaver, egne forelesninger) og at det å dele det økonomiske overskuddet 50/50 slik sett var en dårlig deal for AHO – og at det burde være mulig å gjennomføre tilsvarende moduler uten hjelp av NAL med vesentlig større økonomisk utbytte. Det har imidlertid ikke AHO fått til på egenhånd. Utvikling av nye rammer for samarbeid om etter- og videreutdanning innen vårt felt er under utvikling, men vil neppe komme på plass med det første.

Erfaringene fra gjennomføring av en felles kursmodul mellom MiU og MiAV i samarbeid med NAL høsten 2006 viste tydelig hvordan NALs kontaktflate ved annonsering av kurset til alle sine medlemmer alene ga et deltakertilfang som innebar at man tross nokså påkostet bruk av internasjonale forelesere (honorert, innflydd og hotellovernattet) og honorering av alle AHOs forelesere satt igjen med et netto overskudd på ca. 60 000 for hver studieretning sammenliknet med å kjøre kursmodulen hver for seg (den gang delte man utgifter og overskudd på 3 mot 2 tidligere).

Etter "bruddet" med NAL har MiU utviklet sin egen kursmodulserie der ingen av modulene i utgangspunktet er åpen for andre deltakere enn masterklassen. MiAV har fra starten av (begge kull) kjørt en tilsvarende linje – med unntak av de kursmoduler som er arrangert i samarbeid mellom de to studieretningene + da en kursmodul i tillegg ble gjennomført i samarbeid med NAL (2006).

Begge studieretninger er i dag bygget opp rundt omlag 9 kurs/seminarmoduler på 6 studiepoeng (+ noen spesialvarianter som utgjør resten). Dette kan virke som en noe sårbar/stiv/uheldig modell:

Markedsgrunnlaget for 3-årig masterstudium på deltid ser ikke ut til å være stort nok innen noen av studieretningene til at det er mulig å ta opp store nok klasser til å tåle frafallet underveis. Med normal avskalling av studenter underveis (beskrevet forrige avsnitt) kommer klassene før eller senere ned i en størrelse som på den ene siden ikke gir økonomisk grunnlag til å finansiere et ønsket volum eksterne undervisningskrefter. Dessuten opplever de faglige koordinatorene det som en problemstilling at disse gruppene over tid (etter avskalling) blir så små og private til at det kan være utfordrende å opprettholde en tilfredsstillende dynamikk på deltid over år.

Et regneeksempel:

Med de 8 studentene som er igjen i 2008-kullet i MiAV gir dette 40-60 000 i driftsinntekter pr modul. Med de 12 som er igjen i 2008-kullet i MiU gir dette 60-90 000 i driftsinntekter pr. modul.

En standard/typisk kursmodul (3+3+2 dager) v/MiAV koster idag: 1 mnd verk fra koordinator (planlegging, gjennomføring, sensurering), honorar eksterne forelesere 20 000 (evt reise må også dekkes av dette), ekstern sensor 6000, ca. 2 interne forelesninger = ca. 55 000.

En billig kursmodul (3+3+skriftlig hjemmeeksamen) v/MiU koster i dag: 1 ukeverk koordinator + lønn interne 20 000 + honorar og reiseutgifter forelesere 37 000 + kompendier, drift, ekskursionser 4000, ekstern sensor 5000 = ca. 66 000

En påkostet kursmodul (3+3+ skriftlig hjemmeeksamen) v/MiU koster idag: 1 ukeverk koordinator + lønn interne 34 000, honorar og reiseutgifter forelesere 42 000 + utgifter kompendier, drift 4 000 + ekstern sensor 5 000 = ca 89 000.

I tillegg kommer administrasjonsutgifter (studieadministrativt arbeid) for begge.

Mens kursmodulkonseptet som i hovedsak praktiseres ved MiU (forelesningstungt) med fordel kunne vært gjennomført for et vesentlig større (dobbelt, trippelt) antall studenter uten økte kurskostnader til annet enn sensur, har deler av MiAV og tidligere MiU moduler hatt et intimseminarpreg der studenters individuelle eller gruppevisse fordypning i casestudier med påfølgende presentasjon, kritikk og diskusjon i klassen har vært en sentral del av opplegget.

På både MiU og MiAV undervises det i

- a) Innfallsvinkler til forståelse av situasjonen (arkitekturteori og analyse, byteori og analyse, verneteori) – historisk og samtidig
- b) karakteristika og utviklingstrekk ved regimet man opererer innenfor (plan, forvaltning, politikk)
- c) aktuelle problemstillinger og diskusjon av alternative måter å agere i forhold til dem på (andre inndelinger kan selvfølgelig gjøres i kurssammenheng) - poenget er at dette er områder der koordinatorene for de ulike studieretningene ser store muligheter for samkjøring, gjerne med fellesmoduler som også åpnes for eksterne.

Med utgangspunkt i erfaringer fra tidligere antas det å være et vesentlig større marked for slike åpne enkeltmoduler enn det er for hele 3-års masterstudier. Tidligere, da AHO i samarbeid med NAL arrangerte kursserier med store, åpne enkeltkurs som kunne tas enkeltvis, bidro også disse til rekruttering til masterstudiene.

Samtidig ser begge studieretninger kvaliteter ved å konstituere et mindre klassemiljø og gjennomføre fordypningsmoduler med en mindre gruppe studenter. Evalueringsgruppens anbefaling er derfor at en vesentlig del av begge masterstudiene (kanskje så mye som halvparten av undervisningen) legges opp felles, som forelesningstunge kursmoduler som også er åpne for eksterne, og som gjerne bør ha en fast, syklisk struktur (en modul hvert semester i tre – fire semester). Resten av studiet kan da i større grad rettes mot fordypning og spesialisering, med andre, mer aktive, mindre forelesningstunge undervisningsformer. En fast struktur skaper forutsigbarhet, og fleksibilitet ved at deler kan tas senere, eller eventuelt i en annen rekkefølge. Mulighet for å kople/samordne deler/enkeltmoduler til fordypningskurs (kursuken) eller kursmoduler i forskerskolen kan åpne for andre synergimuligheter. I den forbindelse vil vi også trekke fram at 4 tidligere MiU-studenter har til nå gått videre med doktorgrad ved AHO. Rekruttering til videre doktorgradsstudier vurderes å være like aktuelt for MiAV.